

Organization of career guidance work in a scientific lyceum

Halyna Serdiuk

*Municipal institution "Chernihiv Region Science-biased
Lyceum" of the Regional Council, Chernihiv*
<https://orcid.org/0000-0003-2660-5553>

Abstract. *The relevance of career guidance work in a scientific lyceum is an important process for ensuring the personal development of students and a successful career in the future. It is advisable to integrate career guidance activities into the educational activities of the lyceum and adhere to the principles of child-centeredness, lifelong learning, unity of learning, upbringing and development, and partnership.*

Keywords: *choice of profession, professional orientation, scientific lyceum.*

Організація профорієнтаційної роботи в науковому ліцеї

Галина Сердюк

*Комунальний заклад "Чернігівський обласний
науковий ліцей" Чернігівської обласної ради, м. Чернігів*
<https://orcid.org/0000-0003-2660-5553>

Анотація. *Актуальність профорієнтаційної роботи в науковому ліцеї є важливим процесом для забезпечення особистісного розвитку здобувачів освіти та успішної кар'єри в майбутньому. Доцільно інтегрувати профорієнтаційні заходи в освітню діяльність ліцею та дотримуватись принципів дитиноцентризму, навчання впродовж життя, єдності навчання, виховання та розвитку, партнерства.*

Ключові слова: *вибір професії, професійна орієнтація, науковий ліцей.*

Проблема професійної орієнтації учнів старшої профільної школи набуває актуальності в контексті реформування системи освіти. Здобуття повної загальної середньої освіти забезпечуватимуть ліцеї, мережа яких буде повністю сформована до 2027 року. Ідеться про академічні та професійні ліцеї, діяльність яких буде організовано відповідно до оновлених Типових освітніх програм. До закладів, що забезпечують спеціалізовану освіту, належать наукові ліцеї. Освітня діяльність у наукових ліцеях здійснюється відповідно до Державного стандарту та Стандарту спеціалізованої освіти наукового спрямування. Ідеться про формування загальних та предметних компетентностей особистості, яка в системі старшої профільної школи матиме академічну свободу та можливість самопізнання, саморозвитку, самореалізації. Індивідуальні освітні траєкторії

буде реалізовано через вибір предметів для поглибленого вивчення, спеціальних курсів, факультативів, гуртків, студій тощо. Це сприятиме розвитку як пізнавальних, так і професійних інтересів молоді. Важливо грамотно вибудувати профорієнтаційну роботу в закладі та використовувати ресурси навчальної, наукової, позакласної роботи, що сприятимуть свідомому вибору професії.

Зазначимо, що "завдання сучасного освітнього закладу – це формування компетентної особистості, яка готова здійснити свій професійний вибір та володіє практичними знаннями" [4, с. 616]. На нашу думку, змінюючи змістове наповнення, оновлюючи процес здобуття знань новими формами, забезпечуючи набуття досвіду навчально-дослідницької діяльності, активно працюючи над питанням професійного самовизначення своїх учнів, науковий ліцей створює освітнє середовище для розвитку "м'яких умінь", що сприяють задоволенню освітніх потреб, а згодом і професійному вибору відповідно до ціннісних орієнтацій [3, 83].

Успішна професійна орієнтація в науковому ліцеї ґрунтується на системному підході до підготовки здобувачів освіти до вибору професії. Цей підхід інтегровано не тільки в систему навчальної, науково-дослідницької роботи, але й виховної роботи, що сприяє розвитку ключових компетентностей учнів. З основних принципів профорієнтації, що здійснюється через проєкт "Професійне перехрестя" визначаємо єдність навчання, виховання та розвитку, адже профорієнтація має стати важливою частиною загального процесу освіти та виховання. Ще один важливий принцип – це навчання впродовж життя, що передбачає адаптивність особистості, яка буде готова до змін. Якісна профорієнтація неможлива без партнерства (із закладами освіти, науки, підприємствами, батьками, громадами тощо). Широке залучення відповідних організацій, закладів освіти, що забезпечать практико-орієнтоване ознайомлення з актуальними для суспільства професіями, сприятиме розвитку професійного самовизначення здобувачів освіти. Як зазначає Л. Петриченко, "професійне самовизначення особистості в системі профорієнтації є цільним інтегративним процесом, у ході якого підтримуються і реалізуються головні особисті цінності" [2, с. 56]. Звичайно, індивідуальні особливості, пізнавальні та професійні інтереси учнів залишаються в полі зору викладачів ліцею. Тому дитиноцентризм є стрижневим принципом профорієнтаційної роботи в науковому ліцеї.

Беремо до уваги, що "в умовах швидких технологічних змін та постійної трансформації ринку праці актуальність вдосконалення засобів і методів профорієнтації постійно зростає [1, с.68]. Багаторічний досвід організації профорієнтаційної роботи дає можливість узагальнити форми роботи, що довели свою ефективність. Ураховуємо профілізацію навчання, що теж посилює потребу введення додаткових новацій в освітній процес, зокрема організацію інформаційної

роботи й профільної орієнтації абітурієнтів на етапі Дистанційної наукової школи, що має на меті підготувати дев'ятикласників регіону до вступу в ліцей. Під час навчання в ліцеї навчання використовуємо пропозицію спеціальних курсів, факультативів у рамках допрофесійної підготовки.

У процесі освітньої діяльності активно використовуємо проєктну технологію, що, на нашу думку, забезпечує інтеграцію та безпосереднє застосування знань та вмінь, спрямованих на набуття особистісного досвіду" [4, с. 620].

Предметні та наукові гуртки дають можливість здобувачам освіти реалізувати індивідуальні запити, пов'язані з пізнавальними інтересами, професійними запитами, інтелектуальними та творчими здібностями. Організовуючи науково-дослідницьку діяльність, спираємось на потенціал науково-педагогічних працівників ліцею, які забезпечують успішну діяльність Ліцейної академії наук "Веді" та участь у конкурсній захисті науково-дослідницьких робіт МАН. Особливо цінним є практико-орієнтований підхід до вибору тематики досліджень. Однією із самобутніх форм, у рамках якої здійснюється професійне самовизначення ліцеїстів, є літні інтелектуальні школи, щорічно організовані під час літніх канікул.

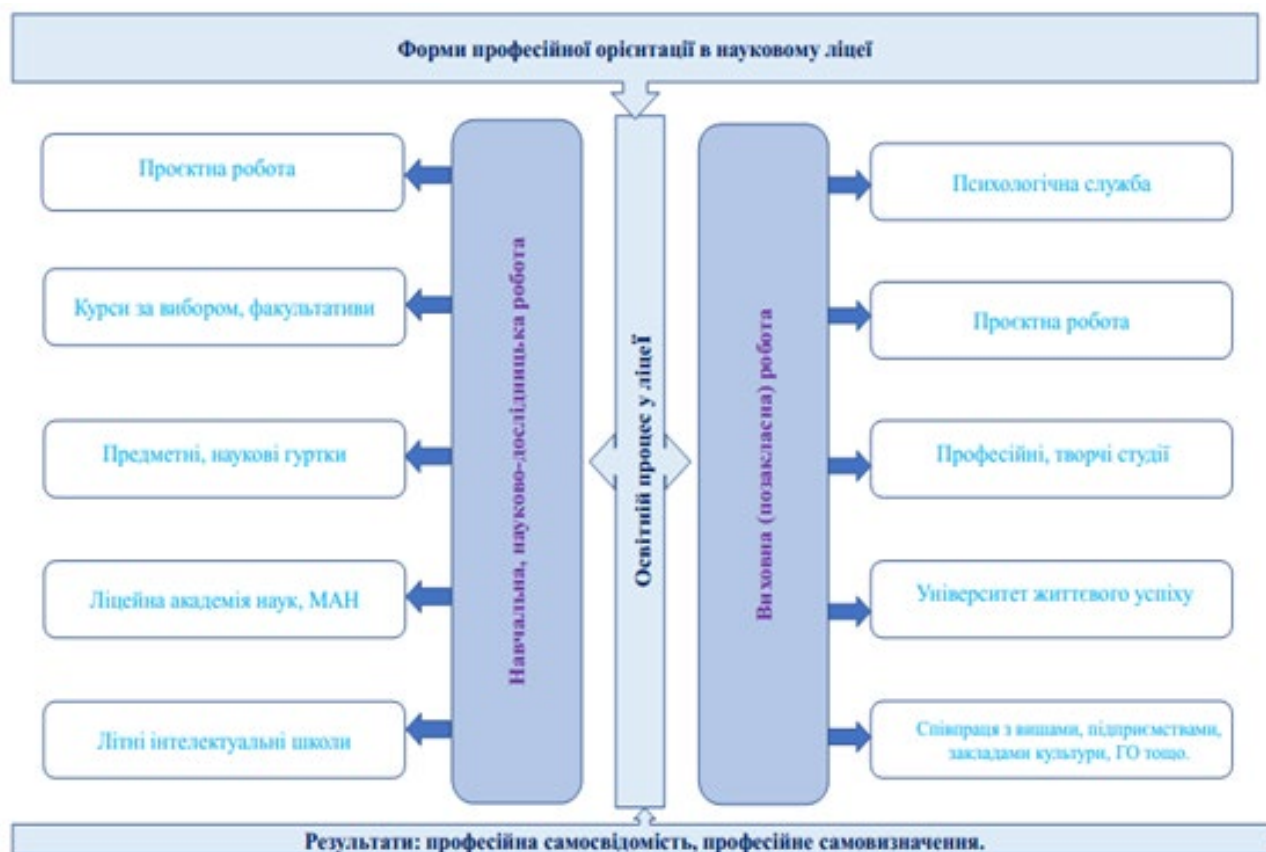

Рис. 1. Форми професійної орієнтації в науковому ліцеї

Важливу роль психологічної служби ліцею в профорієнтації пов'язуємо з діагностуванням, консультуванням, інформуванням здобувачів освіти. Для усвідомленого вибору професії доцільно показати успішні приклади самореалізації випускників

ліцею. З цією метою створено таку форму, як "Університет життєвого успіху". Це системні зустрічі з випускниками, які презентують свій життєвий досвід, професійні успіхи. Продовженням є "Академія батьківського успіху", де свої професії презентують батьки. Розкриваючи форми профорієнтаційної роботи, реалізовані в системі виховної роботи, відзначимо професійні, творчі студії як унікальну форму реалізації запитів молоді щодо свого особистісного розвитку та подальшого професійного вибору. Неоціненними вважаємо можливості співпраці із закладами освіти, культури, медицини, підприємствами, товариствами, компаніями, що як майбутні роботодавці презентують випускникам можливості різних професій.

Форми професійної орієнтації, апробовані в закладі, презентовано на рисунку 1.

Отже, для забезпечення свідомого вибору майбутньої професії доцільно розширити підходи до організації профорієнтаційної роботи в ліцеї. Для розвитку професійних інтересів здобувачів освіти варто урізноманітнити форми взаємодії. Динамічний розвиток суспільства потребує гнучкості в підходах до профорієнтаційної роботи. Наскрізність цього процесу, що реалізовано на всіх етапах шкільної освіти, сприяє успішному вибору профілю навчання в старшій школі, відповідальне завдання якої – підготувати до навчання впродовж життя. Це основа для вибору професії особистістю, яка буде завжди готова до саморозвитку та самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Бородін А.О., Краси́льник Ю.С. Засоби та методи професійної орієнтації здобувачів освіти. *Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства: збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Ірпінь, 25-29 квітня 2024 року). Ірпінь: Державний податковий університет, 2024. С. 68-72.
2. Петриченко Л. Професійне самовизначення особистості як психолого-педагогічна проблема. *Освіта. Інноватика. Практика*. Том 11, № 5, 2023. С.52-58.
3. Сердюк Г.А. Компетентнісний підхід у формуванні гнучких умінь (soft skills) як передумова професійного самовизначення учнів у наукових ліцеях. *Viae Educationis: Studies of Education and Didactics*, 2022, 1 (4). С. 82-91. <https://doi.org/10.15804/ve.2022.04.10>.
4. Сердюк Г.А. Проектна діяльність як ефективна форма дослідно-орієнтованого навчання в наукових ліцеях. *Science and education for sustainable development. Series of monographs Faculty of Architecture, Civil Engineering and Applied Arts University of Technology. Monograph*, Katowice: Publishing House of University of Technology, 2022. P. 616–620. <http://www.wydawnictwo.wst.pl/uploads/files/6ea021fc2983baf60afd42fd5d707a2.pdf>.